

Κριτική θεώρηση μιας θεολογικής πρότασης περί Θεϊκού και ανθρώπινου προσώπου.

π. Γεώργιος Αναγνωστόπουλος

Σε μια προσωπική συζήτηση με γνωστό θεολόγο, σε μια έξαρση του λόγου του, δήλωσε: «Εγώ, για την ιεραρχικότητα στο Θεό δίνω και τη ζωή μου"! Ο συνομιλητής μου ακολουθούσε το πνεύμα, και υποστήριζε τις θεολογικές αρχές του διεθνώς γνωστού Μητροπολίτη Ιωάννη Ζηζιούλα (†2023). Ο μη εξοικειωμένος αναγνώστης με το όλον της θεολογίας του Μητροπολίτη, ίσως διερωτηθεί ποια 'ιεραρχικότητα' συγκινούσε το θεολόγο συνομιλητή μου, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι έτοιμος να θυσιάσει τον εαυτό του για το μεγάλο του ιδεώδες[i];

Συσχετίζω την ζωηρή εκείνη ανάμνηση της παραπάνω συζητήσεως με το ζήτημα που τέθηκε από βουλευτή, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρεσβυτέρα, η οποία επιχειρηματολόγησε υπέρ του νομοσχεδίου για τον 'γάμο' των ομοφυλοφίλων, εν αναφορά προς τον θεολογικό λόγο του Μητροπολίτη Ιωάννη Ζηζιούλα (στο εξής: "ΜΙΖ"). Η επιχειρηματολογία της πρεσβυτέρας-βουλευτού προκάλεσε εύλογο προβληματισμό και δημόσιο διάλογο.

Στα πλαίσια εκείνων των συζητήσεων, συμμετείχε και γνωστός θεολόγος. Σε ζωντανή απάντηση σε ερώτηση που του τέθηκε, όπως πληροφορούμαστε από βίντεο που αναρτήθηκε στο φιλόξενο ΑΝΤΙΦΩΝΟ, ο ομιλητής, γνωστός και καλός

θεολόγος, μεταξύ άλλων, προέβη και στην παράδοξη δήλωση ότι «το πρόσωπο δεν έχει φύλο».

Αναφέρομαι σε “παράδοξη” δήλωση για τους εξής, τουλάχιστον, τρεις λόγους. Πρώτον, η παραπάνω διατύπωση, δήθεν ερμηνεία της Παύλειας διακήρυξης «οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θήλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἶς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3, 28), δεν βρίσκει θεμελίωση στην Πατερική θεολογία, όσο αυτή μας είναι γνωστή. Δεύτερον, η εν λόγω δήλωση ερχόταν σε αντίθεση με προηγούμενη (προ ολίγων λεπτών) ορθή τοποθέτηση του ομιλητή, περί ανδρός - γυναικός, στην αντιστοιχηση τους προς την σχέση Χριστός - Εκκλησία / Νυμφίου - Νύμφης, εικόνα επίσης δανεισμένη από τον Απ. Παύλο, όπου τα πρόσωπα προφανώς νοούνται ἐμφυλα... Τρίτον, αναφέρομαι σε “παράδοξη” δήλωση, διότι το ανθρώπινο ‘πρόσωπο’, όταν δεν αναφέρεται στην κατάσταση των εσχάτων ή στην εσχατολογική διάσταση του πνευματικού-μοναχικού ιδεώδους, είναι α π ο λ ύ τ ω ς ακατανόητο ως αποχωρισμένο από το φύλο, πολύ δε περισσότερο ως πρόσωπο-άνευ-φύλου. Διότι, τι θα μπορούσε να είναι ένα ιστορικό ανθρώπινο πρόσωπο-άνευ-φύλου, στα πλαίσια της Χριστιανικής-Αποστολικής διδασκαλίας;

Τι σημαίνει λοιπόν η διατύπωση «το πρόσωπο δεν έχει φύλο», κατατιθέμενη από ένα καλό θεολόγο, ο οποίος ήταν στενός συνεργάτης και φίλος του ΜΙΖ; Μήπως έχει σχέση με το όλον της θεολογίας του ΜΙΖ; Εάν ναι, μπορεί η απάντηση να ανιχνευθεί σε έγκυρες και επίσημα δημοσιευμένες πηγές και για να θεμελιωθεί;

Στο παρόν άρθρο, θα επιχειρήσουμε σύντομη διαπραγμάτευση των εξής ερωτημάτων: (1) Το πρόσωπο-άνευ-φύλου έχει τις ρίζες του στη μεταφυσική του ΜΙΖ, όπως αυτή μπορεί να διερευνηθεί, με πολύ προσοχή, στο γραπτό και προφορικό του λόγο; Ποιες αρχές διέπουν την Μεταφυσική του ΜΙΖ; (2) Νομιμοποιείται, λογικώς και θεολογικώς, η επιχειρηματολογία της πρεσβυτέρας;

Πιστεύουμε, ότι το μικρό αυτό άρθρο, με σύντομη αναφορά στην Πατερική σοφία αφενός, και το δημοσιευμένο έργο του ΜΙΖ αφετέρου, θα ρίξει πλούσιο φως ώστε να απαντηθούν τα παραπάνω ερωτήματα, που απασχολούν πολλούς ανθρώπους στην Εκκλησία.

* * *

Ο Άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος γράφει τα εξής, αναφερόμενος, με ιδιαίτερα επιτιμητικό τρόπο, σε ανθρώπους της εποχής του, που διακήρυσσαν την ύπαρξη μιας αυστηρής διάταξης ή διατεταγμένη αρίθμησης στην Τρισυπόστατη θεότητα, με πρόθεση να ανάγουν την αριθμητική δ ι ά τ α ξ η σε ι ε ρ ά ρ χ η εντός της θεότητας: «Τὸ νὰ λέει ἢ νὰ μιᾶ κανεῖς γιὰ τὸν Θεό [...] καὶ νὰ παρουσιάζει σὰν κατανοητὰ αὐτὰ πού εἶναι ἀπὸ ὅλους ἀκατανόητα, θὰ ἦταν δεῖγμα μίας ψυχῆς πού ἔχει θράσος καὶ αυθάδεια. Καὶ αὐτὸ παθαίνουν... γιὰ νὰ θαυμάζονται στὰ συμπόσια καὶ στὶς συναντήσεις ἀπὸ ἐκείνους πού τοὺς ἀκοῦν καὶ νὰ ὀνομάζονται θεολόγοι... Πόσο φοβερὰ λόγια λοιπὸν λένε, ἀποτολμώντας νὰ μιλοῦν γιὰ τὰ θεῖα! [...] «Πῶς λές ὅτι ὁ Πατέρας εἶναι ἄ ν ὡ τ ε ρ ο ς ἀπὸ τὸν Υἱό;». «Διότι», λέει, «ὁ Πατέρας εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Υἱό, - λέω μάλιστα ὅτι εἶναι ἀνώτερος, ἀντὶ νὰ πῶ ὅτι εἶναι π ρ ῶ τ ο ς -, διότι ὁ Υἱὸς π ρ ο ἦ λ θ ε ἀπὸ τὸν Πατέρα (ενν. ως αἰτία)». Αὐτὰ εἶναι

λόγια τῆς νέας ἀπατηλῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἀνόητης θεολογίας τους, ἐπειδὴ αὐτοὶ [...] ἀεροβατοῦν καὶ ὑποστηρίζουν αὐτὰ ποὺ λένε, σὰν νὰ εἶναι αὐτὰ σίγουρα καὶ ἀληθινὰ καὶ πραγματικά»[ii].

Ο Αγ. Σωφρόνιος ο Αγιορείτης (Σαχάρωφ) ανακεφαλαιώνοντας τη σχετική διδασκαλία της Εκκλησίας μας, δηλώνει, με τον πιο emphaticό τρόπο, ότι το δόγμα της Εκκλησίας είναι απόλυτο ως προς το ανωτέρω ζήτημα, σε σημείο που να «"ἀπαγορεύη" κατηγορηματικῶς [...] τὴν ἐλάχιστην σκέψιν περὶ μιᾶς ἰεραρχικῆς δομῆς ὑποταγῆς εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἁγίας Τριάδος [...] αἱ Τρεῖς Ὑποστάσεις εἶναι ἀναλλοίωτοι, συναΐδιοι καὶ ἰσοσθενεῖς»[iii].

Ο ΜΙΖ, σε πλήρη αντιστοιχία προς τη διδασκαλία, που απορρίπτει ο Ἅγιος Συμεών και σύμπας ο χορός των Ἁγίων Πατέρων και θεολόγων της Εκκλησίας, υποστηρίζει: "Υπάρχει, πράγματι, μια διάταξη ἢ τάξη στην Ἁγία Τριάδα, αφού ο Πατέρας ἔρχεται πᾶντα πρῶτος, ο Υἱός δεύτερος και το Πνεῦμα τρίτο.... [τονίζοντας ότι:] εἶναι υψίστης σημασίας το ὅτι δὲν μπορούμε να αντιστρέψουμε ἢ να διαταράξουμε αυτή τη σειρά και να τοποθετήσουμε οποιοδήποτε από τα ἄλλα πρόσωπα πριν από τον Πατέρα»[iv].

Πέραν ἄλλων Πατερικῶν θεολογικῶν μαρτυριῶν, περιοριζόμαστε να υπενθυμίζουμε μόνο την Παύλεια ευλογία (Β' Κορ.13, 13), που επαναλαμβάνει η Εκκλησία σε κάθε Θ. Λειτουργία "Ἡ Χάρις του Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, και η ἀγάπη του Θεοῦ και Πατρός και η κοινωνία του Ἁγίου Πνεύματος...", που ανατρέπει τον ανακριβή ισχυρισμό ὅτι «ο Πατέρας ἔρχεται πρῶτος πᾶντα».

Ατυχῶς, ο ΜΙΖ βασιζόμενος στην ἀνακριβή βεβαίωση περὶ της δῆθεν ἀπαρέγκλιτης διάταξης των Ὑποστάσεων της Ομοουσίου Τριάδος, συντάσσεται πλήρως με την 'απατηλή' και 'ανόητη' θεολογία της εποχῆς του Ἁγίου Συμεών, οδηγούμενος μάλιστα και σε πρωτοφανή εκκλησιολογικά συμπεράσματα για την ορθόδοξη Εκκλησία: «Λοιπόν, στην Ἁγία Τριάδα η ετερότητα των προσώπων δεν ἀναδύεται ἔτσι αυτομάτως. Ὑπάρχει ἓνα πρόσωπο το οποίο την προκαλεῖ που εἶναι ἡ αἰτία, που εἶναι ο Πατήρ. Ἀλλά από την στιγμή που εισάγουμε την αἰτιότητα εἰσάγουμε ἰεραρχία. Δεν εἶναι δυνατόν να λες ὅτι προέρχομαι, ὅτι ο Υἱός προέρχεται από τον Πατέρα, εἶναι εκ του Πατρός, και συγχρόνως να βάζεις και τον Υἱό πάνω από τον Πατέρα. Πῶς να τον βάλεις; Ἡ δὲ ἰπλάδιπλα; Λοιπόν, αν μέσα στην Ἁγία Τριάδα, στο γνησιότερο εἶναι που ὑπάρχει, που εἶναι ο Θεός, αν εκεί μέσα ὑπάρχει ἱεραρχία, πῶς εἶναι δυνατόν η εκκλησία που εικονίζει την Ἁγία Τριάδα να μην ἀντανακλά αυτήν την κατάσταση;»[v].

Ο Υἱός, κατά τον ΜΙΖ, δηλαδή, δεν μπορεί να θεωρεῖται δίπλα-δίπλα («εκ δεξιῶν»...) στον Πατέρα, οὔτε υπεράνω, ἀρα πρέπει να θεωρεῖται ὑποκάτω του Πατρός. Ὑποστηρίζει δε ὅτι «στην Ἁγία Τριάδα η ετερότητα των προσώπων δεν ἀναδύεται ἔτσι αυτομάτως», παρά την Θεολογία της Α' Οικουμενικῆς, η οποία εκφράζεται με ἀκρίβεια και θαυμαστή συντομία ὑπό του Ἁγίου Μαξίμου του Ομολογητή, ως εξής: «οὐ ... κατὰ παραγωγὴν ἐκ μόνου ἁδου Τριάς, ἀγέννητος ὑπάρχουσα καὶ ἀυτέκφαντος» (Αγ. Μαξίμου, Εἰς τὴν Προσευχὴν τοῦ Πάτερ ἡμῶν). Κατά τον Ἅγιο Μάξιμο, δηλαδή, η ὑπαρξη της Τριάδας εἶναι

‘αγέννητος’, δηλαδή αναίτιος («ού ... κατά παραγωγήν έκ μονάδος»), και η αντίληψη των Τριών Προσώπων γίνεται “αυτομάτως”, διότι η Τριάς υπάρχει, με τρόπο που περιγράφει ο θαυμάσιος όρος ‘αυτέκφαντος’!

Επιπλέον, ο ΜΙΖ εκκινώντας εκ μιας λανθασμένης Τριαδολογίας («Αν μέσα στην Αγία Τριάδα [...] υπάρχει ιεραρχία»), συμπεραίνει μια αντίληψη («η εκκλησία που εικονίζει την Αγία Τριάδα [...] αντανακλά αυτήν την κατάσταση»), που αποκλίνει ουσιαστικά από το Συνοδικό πνεύμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας[vi]. Μάλιστα προτείνει ρητώς «μια εκκλησιολογία στην οποία οι ιεραρχικές δομές θεωρούνται ως ουσιαστικές στην Εκκλησία ... η ετερότητα (δηλαδή η... “προσωπική” ιεραρχική σχέση που συγκροτεί την “δομή”...) είναι ο ν τ ο λ ο γ ι κ ώ ς (!) πρωταρχική και έχει (ενν. ‘οντολογικώς’) α σ υ μ μ ε τ ρ ι κ ό χαρακτήρα»[vii]!

Σε μια αξιωματική εκδίπλωση της θεωρήσεως περί ‘ιεραρχίας’ στη θεότητα, στο τελευταίο μεγάλο έργο του, “Communion and Otherness”, ο ΜΙΖ αποφαίνεται: «η προσωπική ετερότητα δεν είναι συμμετρική, αλλά α-σ υ μ μ ε τ ρ ι κ ή. Υπάρχει πάντα σ’ αυτή την ετερότητα ένα «μεγαλύτερο» (Ιω. 14, 28), όχι ηθικά ή λειτουργικά, αλλά ο ν τ ο λ ο γ ι κ ά. Η ετερότητα είναι εξορισμού «ιεραρχική»[viii]. Ο ΜΙΖ, εδώ, ταυτίζει αυθαιρέτως, με απόλυτο (‘εξορισμού’) και γενικευμένο (‘πάντα’) τρόπο, την ‘ετερότητα’ με ‘την οντολογική ιεραρχικότητα’!!! Αλλά, μια α-συμμετρική ετερότητα, με ‘ο ν τ ο λ ο γ ι κ ά’ προσδιορισμένη ανωτερότητα μεταξύ Πατρός - Υιού, σημαίνει, ξεκάθαρα, αποδοχή οντολογικής ανωτερότητας της δήθεν δημιουργικής αιτίας έναντι του παραγομένου, εξ ελευθέρας πατρικής θελήσεως[ix], οντολογικώς κατώτερου αποτελέσματος: του Υιού!

Εκ της ανωτέρω θεολογικής τοποθετήσεως, δεν φαίνεται παράδοξο ότι ο ΜΙΖ ωθεί την ‘απατηλή’ περί Πατρός θεολογία, και την επαναφέρει στο αιρετικό της πρότυπο. Ο μεν Άρειος, υποστήριξε ότι “Ουδέ Θεός αληθινός έστιν ο Λόγος”, ο δε ΜΙΖ, καταλήγει στο συμπέρασμα: «... συνάγεται ότι μ ό ν ο ο Πατήρ μπορεί να κληθεί κανονικά ‘Θεός’»[x], και, ακόμη περισσότερο ότι: “Ο έ ν α ς Θεός είναι ο Πατήρ»[xi] (Εδώ: Θεός! Όχι: ‘Θεός’)! Είναι όμως γνωστό ότι η διατύπωση «μόνον ο Πατήρ είναι Θεός» είναι το κλασσικό μοτίβο των αιρετικών αντιλήψεων, που αντιμετώπισε η Α’ Οικουμενική Σύνοδος με τον όρο ‘ομοούσιος’.

Ο Άγιος Ιουστίνος του Τσέλιε (Πόποβιτς) μας διασώζει επιτυχή διατύπωση του Ρ. Florensky, σύμφωνα με την οποία η χριστιανική αντίληψη της ζωής «είναι ή ανάπτυξις ενός μουσικού θέματος πού αποτελούν τά δόγματα- ή δογματική [...] (και τελικώς) ανάπτυξις τής λέξεως ό μ ο ο ύ σ ι ο ς»[xii], και ο ίδιος Άγιος μας προειδοποίησε, προ εκατονταετίας (!), για την απαράμιλλη σημασία του όρου ‘ομοούσιος’, επισημαίνοντας: «Η σύγχρονη εύρωπαϊκή σχετικοκρατία ακολουθεί τόν άρειανισμό [...] Από αυτόν τόν νεώτερον σχετικισμόν, σώζει μόνον ή πίστη στον Θεάνθρωπο Χριστό [...] σώζει δηλαδή ή θαυμαστή λέξη ό μ ο ο ύ σ ι ο ς»[xiii].

Συνεκδοχικά, υποστηρίζεται υπό του ΜΙΖ μια θεολογία, που μοιάζει να είναι ένας συνδυασμός Αρειανισμού και Μοναρχιανισμού. Υποστηρίζεται, δηλαδή, ότι: “Η ύπαρξη του Θεού στην Αγία Τριάδα.. έχει την αιτία της... στον Πατέρα, δηλαδή σε

έ ν α ξ ε χ ω ρ ι σ τ ό ό ν»[xiv]!!!. Το 'Εν' - 'αιτία', 'Μονάδα' ή 'Πατήρ', κατά μια τυπική Νεοπλατωνική λογική, νοείται ως ξεχωριστό «όν» από το είναι της Τριάδος, καθώς «Η ύπαρξη του Θεού στην Αγία Τριάδα.. έχει την αιτία της... στον Πατέρα, δηλαδή σε ένα ξεχωριστό όν».

Ο ΜΙΖ, με την ανωτέρω διδασκαλία του, ξεπερνά αυτήν του Αρείου και του Σαβελλίου, και ταυτίζεται με την Νεοπλατωνική αντίληψη περί 'Ενός', δηλαδή με την αντίληψη της παραγόμενης τριάδος εκ του απολύτως υπερβατικού και αρρήτου Ενός, η οποία οδήγησε, μαζί με το υφέρπον Ιουδαϊζόν πνεύμα, στις αντιτριαδικές αιρέσεις του 4ου αιώνα, και προκάλεσε την συγκρότηση της Α' Οικουμενικής Συνόδου. Η μελέτη του όλου της θεολογικής σκέψης του ΜΙΖ οδηγεί αβίαστα στο συμπέρασμα ότι η επίκληση του Πατρός, ως υποστάσεως δήθεν 'σχεσιακής' -που κάνει ο ΜΙΖ σε άλλα κείμενά του-, έχει εξαιρετικά απομειωμένη έννοια[xv].

Κατά τον ΜΙΖ, που επικαλείται ανεπίτρεπτα λανθασμένα τους... Καππαδόκες Πατέρες, η Μονάδα ταυτίζεται με τον... Πατέρα και όχι με την Θεία Ουσία, στη διατύπωση ότι ο Θεός είναι Μονάς και Τριάς[xvi]! Κατά την αντίληψη αυτή, η Μονάδα είναι Πρόσωπο....! Είναι όμως εμφανές ότι, εδώ ο όρος 'πρόσωπο' χρησιμοποιείται σε αντίθεση προς το θεολογικό εκείνο όρο της Α' Οικουμενικής Συνόδου, που σημαίνει την ε τ ε ρ ό τ η τ α των Τ ρ ι ώ ν Προσώπων ή Υποστάσεων της Θεότητας: του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος.

* * *

Μετά την εισαγωγή στην κεντρική θεολογική θέση του ΜΙΖ, ότι ο ένας Θεός είναι η Μονάδα, ένα όν ξεχωριστό, η αιτία της παραγόμενης οντολογικώς κατώτερης Τριάδας, εξετάζουμε στη συνέχεια, εν συντομία, το ερώτημα για την ΟΝΤΟΛΟΓΙΑ (ΟΧΙ ΤΗΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ), του φύλου (sex) υπό του ΜΙΖ.

Από το μεταφυσικό ύψος του Ενός, του Θεού-Πατρός, το άρθρο «On being a Person: Toward an Ontology of Personhood»[xvii] επισκοπεί και αποφαινεται περί του τι είναι το ανθρώπινο πρόσωπο, η υπόσταση, και ποια η σχέση του ανθρώπινου προσώπου με το φύλο, δηλαδή με την πραγματικότητα του να είναι ένα πρόσωπο άνδρας ή γυναίκα ή κάτι άλλο.

Στην προοπτική του εγχειρήματος να κτισθεί μια οντολογία του προσώπου («Toward an Ontology of Personhood») με θεμέλιο τη Μονάδα, που δεν έχει θετικό προσδιορισμό, υποστηρίζεται και η εξής σχέση προσώπου - φύλου: «Το (ανθρώπινο) πρόσωπο αφορά την υπόσταση, δηλαδή στην αξίωση της μοναδικότητας ("uniqueness": *Italics* στο πρωτότυπο) με την απόλυτη έννοια του όρου [...] ιδιότητες (αναφορά στο φύλο ή στη λειτουργία ή στο ρόλο) [...] καθίστανται ο ν τ ο λ ο γ ι κ ώ ς προσωπικές μόνον μέσω της υποστάσεως εις την οποίαν ανήκουν: μ ό ν ο ν καθιστάμενες δ ι κ έ ς μ ο υ ο ι ιδιότητες ("my identities": *Italics* στο πρωτότυπο) ε ί ν α ι προσωπικές"[xviii] .

Σύμφωνα με την ανωτέρω δήλωση, προκύπτει συγκεκριμένη μετανεωτερικής υφής αντίληψη περί των φύλων. Ειδικότερα, επισημαίνονται τα εξής χαρακτηριστικά: (Α)

Το φύλο αντιμετωπίζεται ισοδύναμα με οποιονδήποτε κοινωνικό ρόλο: το να είσαι άνδρας / πατέρας ή γυναίκα / μητέρα είναι, κατά τον ΜΙΖ, μια ιδιότητα, όπως το να είσαι, για παράδειγμα, πολιτικός ή ψαράς, εργάτης ή αγρότης. (Β) Το να είναι ένα πρόσωπο άνδρας ή γυναίκα (ή κάτι ενδιάμεσο η παραπλήσιο ή κάτι άλλο) είναι απόφαση του ιδίου προσώπου που το καθιστά τέτοιο, δηλαδή ως το ένα ή το άλλο, ή κάτι τρίτο ή τέταρτο κλπ. Διότι, τότε “μόνον... οι ιδιότητες είναι προσωπικές”. (Γ) Η παραπάνω απόφαση περί του αυτοπροσδιορισμού των ιδιοτήτων του προσώπου, συμπεριλαμβανομένου του φύλου, προκύπτει από την «αξίωση της μοναδικότητας με την απόλυτη έννοια του όρου» της υποστάσεως, όταν θεωρεί δικές της τις ιδιότητες-ρόλους, και τις καθιστά προσωπικές.

Όταν, δηλαδή, το πρόσωπο α π ο φ α σ ί ζ ε ι (“αξίωση της μοναδικότητας με την απόλυτη έννοια του όρου”) και καθιστά δική του την ιδιότητα φύλου τινός, τότε, κατά τον ΜΙΖ, ο ρόλος άνδρας, γυναίκα κλπ., είναι ιδιότητα που προκύπτει από το “πρόσωπο” που αυτοπροσδιορίζει απολύτως τον εαυτό του και γίνεται ‘υπόσταση’. Η αυθαιρεσία του εγώ ντύνεται εδώ το προσωπίο του προσώπου-χωρίς-φύλο, σε τραγική ειρωνεία της αντίστιξης πρόσωπο - προσωπίο, που κάποτε προέβαλε ο Μητροπολίτης. Το Εγώ απολυτοποιείται, ορίζει εξ ίδιας αυθαιρεσίας τα ονόματα, και, αντί κατά Χάρη Θεάνθρωπος, καθίσταται ανθρωποθεός. Είναι, επομένως, εύλογο να συμπεράνουμε ότι η παράδοση δήλωση του καλού θεολόγου («το πρόσωπο δεν έχει φύλο»), που ελπίζουμε ότι την κατέθεσε εκ παραδρομής και εν αγνοία του αντι-τριαδικού θεολογικού υποβάθρου της, έχει τις ρίζες της στην μεταφυσική του ΜΙΖ.

Κατά την γνώμη μας, είναι φανερό ότι, η επίκληση οντολογικής ‘ιεραρχίας’ στην Θεότητα που βεβαιώνει και ένα απόλυτο διαχωρισμό της Μονάδας (ενός ξεχωριστού όντος), από την Τριάδα, θεμελιώνει, πράγματι, τη θεολογική νομιμοποίηση και αποδοχή οποιασδήποτε ταυτότητας φύλου, και εν γένει κάθε λογικοφανούς ή φανταστικού αυτοπροσδιορισμού. Οπότε, δεν είναι παράδοξο, να συμπεράνουμε ότι ο λαός ωθείται, και θεολογικώς πλέον, με την αίγλη που ακολουθεί τον ΜΙΖ σε ορισμένες ομάδες πιστών στην Εκκλησία, μετά την νομιμοποίηση του γάμου ομοφυλοφίλων, να δεχθεί, ή μάλλον και να... απολαύσει πνευματικώς, «στην αξίωση της μοναδικότητας» του μετανεωτεριτικού προσώπου ως ‘υποστάσεως’, την ευρωπαϊκή γιορτή υπερηφάνειας στη Θεσσαλονίκη, στις ημέρες μας, και ίσως και άλλα παράδοξα φαινόμενα στο μέλλον, όσο η μεταφυσική του ΜΙΖ εξακολουθεί να είναι αποδεκτή ή και να επαινείται.

Εν κατακλείδι, εν αναφορά προς τα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή, συμπεραίνουμε, ότι (Α) η μεν τοποθέτηση της πρεσβυτέρας-καθηγήτριας επιτυχώς συσχέτισε τη νομιμοποίηση του ‘γάμου’ των ομοφυλοφίλων με τη θεολογία του Μητροπολίτη Ιωάννη Ζηζιούλα, και (Β) ότι τα μεταφυσικά αξιώματα του Μητροπολίτη περί οντολογικής ‘ιεραρχίας’ στη θεότητα, μάλιστα δε το περί Πατρός, ως μόνου Θεού, και ως εκ τούτου οντολογικώς ανωτέρου του Υιού, και αυτής ακόμη της Τριάδας, είναι απολύτως ξένα προς την δογματική θεολογία της Εκκλησίας μας, και ειδικότερα προς τη θεολογία της Α’ Οικουμενικής Συνόδου.

Κυριακή των Αγίων Πατέρων της Α' Οικουμενικής Συνόδου, 16 Ιουνίου 2024.

[i] «Τό μυστήριον τοῦ κακοῦ δέν εἶναι μικρότερον ἀπό τό μυστήριον τοῦ καλοῦ. Τό μυστήριον τοῦ πρώτου εἶναι συχνά περισσότερο ἐλκυστικόν ἀπό τό μυστήριον τοῦ δευτέρου [...] Τό μυστήριον τοῦ κακοῦ εἶναι ἐντέχνως ἐλκυστικόν ἄ γοητεύει τόν ἄνθρωπον μέχρι ἔρωτος, καί ὁ ἄνθρωπος προσφέρει μέ ἐνθουσιασμόν τόν ἑαυτόν του εἰς τήν μεγάλην καί φοβεράν ἀγάπην του ὡς θυσίαν ὀλοκαυτώσεως». (Αρχιμ., νύν Αγίου, Ιουστίνου του Τσέλιε (Πόποβιτς), Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος, ΑΣΤΗΡ, Αθήναι, 1970 (πρωτότυπη ἔκδοση 1925), 123.

[ii] Αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου, Ἔργα, Λόγος Θεολογικός Πρώτος, Απόδοση στη νεοελληνική Κωνσταντίνου Φραντζολά, Το Περιβόλι της Παναγίας, Θεσσαλονίκη, 2017, 353.

[iii] Αγίου Σωφρονίου (Σαχάρωφ), Ἀσκησις καί Θεωρία, Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ, Αγγλίας, 1996. 116-118.

[iv] John Zizioulas, Community and Otherness (στο ἐξῆς "COMO"), Chapter 3, The Father as Cause, II. In Defence of the Cappadocians, 4. Causality and Ordering, T&T Clark, London, 2009, 137.

[v] Μητροπ. Ιωάννης Ζηζιούλας, ἐκδήλωση στην Ακαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου, Zizioulas-Legrand, Part 4, <https://www.youtube.com/watch?v=PLvb2IJOmHU>, ἀπό 26':32', ἐιδικότερα μεταξύ 29:28' 29:39'[καταγραφή ομιλίας ἀπό το διαδίκτυο στις 15.6.2024].

[vi] Αρχιμ. Γεωργίου, (Καψάνη), Ἡ Ποιμαντική Διακονία κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, Κεφάλαιο Β', Ἡ Συνοδική δομή τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ ὑπό τῶν Ποιμένων Συνοδική διαχείρισις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, Ἰ.Μ. Ὁσίου Γρηγορίου, Ἄγ. Ὅρος, Ἀθήνα, 2024, 131-148.

[vii] COMO, Chapter 3, The Father as Cause, II. In Defence of the Cappadocians, 6. Consequences for Ecclesiology, 146.

[viii] COMO, Chapter 3, The Father as Cause, II. In Defence of the Cappadocians, 5. Consequences for Anthropology, 143.

[ix] Μητροπ. Ναυπάκτου Ἱεροθέου, Ἡ ὄντολογία τοῦ προσώπου: Ἡ συστηματική παρερμηνεία τῶν ἁγίων Ἀθανασίου, Καππαδοκῶν καί Μαξίμου ἀπό τόν Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα, 11-47, https://www.parembasis.gr/images/anakoinoiseis/2016/NI_ONTOLOGIA%20PROSWPO Y-PI_FEB2016.pdf [επικαιροποίηση στο διαδίκτυο στις 15.6.2024].

[x] COMO, Chapter 3, The Father as Cause, I. The Patristic Background, 1, 117.

[xi] COMO, Chapter 2, On being a Person: Towards an Ontology of Personhood, II. Presuppositions for an Ontology of Personhood, 1, 106.

[xii] Αρχιμ., (νύν Αγίου), Ιουστίνου του Τσέλιε (Πόποβιτς), ὁ. α. 136

[xiii] ὁ. α. 142.

[xiv] COMO, Chapter 2, On being a Person. The Ontology of Personhood, II. Presuppositions for an Ontology of Personhood, 1,106. Βλ. ἐπίσης στην ἔκδοση του Douglas Knight Ἡ θεολογία του Ἰωάννη Ζηζιούλα, το ἄρθρο του Colin Gunton, Πρόσωπα καί ετερότητα, Degiorgio, Τρίκαλα, 2009, 156.

[xv] Μεταξύ πολλῶν κριτικῶν που ἔχει δεχθεῖ ἡ ὄντολογικῶς (ιεραρχική) ἐξάρτηση τοῦ Υἱοῦ ὑπό τοῦ Πατρός, κατὰ ΜΙΖ, σημειώνουμε τις ἐξῆς ἐκ των ἐλληνικῶν μελετῶν: π. Ν. Λουδοβίκου, Οἱ τρόμοι τοῦ προσώπου καί τα βᾶσανα τοῦ ἔρωτα, ..Καί ἡ υπαγορευμένη ετερότητα, Ἀρμός, Αθήνα, 2009, 31—58. Ἱερομ.

Χρυσοστόμου, Ένας και Τρεις, Θεός: Προνόμιο του Πατρός; I.M. Κουτλουμοσίου, 2018, 81-90, Μητροπ. Ναυπάκτου Ίεροθέου, ό. α. Σημειώνουμε την χαρακτηριστική κριτική διατύπωση του π. Ν. Λουδοβίκου 'υπαγορευμένη ετερότητα' μαρτυρούσα, μεταξύ άλλων την κατάλυση της σχεσιακότητας, όπως αυτή εκφράζεται στην θεολογία του 'ομοουσίου' των Τριών Θείων Υποστάσεων.

[xvi] COMO, Chapter 3, The Father as Cause, II. In Defence of the Cappadocians, 2. Causality and Communion, 132-133.

[xvii] COMO, Chapter 2, On being a Person: Towards an Ontology of Personhood, 99-112.

[xviii] COMO, Chapter 2, Chapter 2, On being a Person: Towards an Ontology of Personhood, III. Conclusions for an Ontology of Personhood, 111.

[Πηγή](#)